

Consiliorum Moralium

4 Sed nota hoc esse intelligendum, nisi laicus injuriaret clericu super aliquid, ut ipse conventus à clero coram iudice seculari, posset cum coram ipso reconvenire. Greg. La- dice faculari, p. 16.

5 Est etiam dubium inter autores secunda sententia an etiam in criminalibus possit clericus reconveniri coram iudice seculari, non criminaliter, id est ad pannam corporalem, quia ad hoc certum est non posse, sed civiliter, ut ad pannam pecuniariam. Quidam tenet posse: sic Angel. Tab. Tercier. glossa dicit, cap. 12, si clerici, & cap. 2, qu. 1, vers. secundus.

6 At contrarium est verius, quod docet Gregor. Lopez & Panorm. ibi, & alii per ipsos citati. Aramil ibi, idem invenit Sylv. D. Anton. ibi, & pater ex cap. unico, de clericis coniug. in 6, idem tenet Joann. And. & communis Canoniz. telle Gregor. Lopez, idem Anton. Gabr. ibi, & tenet docti iudicis.

7 Secundus casus est, quando id sit autoritate Episcopi, & in causa meri temporali, tunc laicus potest judicare clericum, qui potest Episcopum has causas laico delegare, non autem ministris, vel spirituales, sed personis Ecclesiasticae, ex cap. 12, & cap. 2, de foro compet. Ita tenet Gregor. Lopez, & cap. 2, de jude. ver. non presumant. Panormitanus ibi, numer. 5, dicens est inventus, non tenetur ipsum remittere, donec probet esse clericum, & gaudente fori privilegio, cap. 12, tit. 2, cap. 2, 24, Sylv. judex 1, quod 2, dicto 5, Tabien. verb. judicare, numer. 14. Armil. verb. judex, numer. 20. D. Anton. 3, part. 1, tit. 9, cap. 2, 4, & addunt hi autores, demptio Navar. debere interim ecclesiae proceditum judicialiter, & quod si non sit notorius esse clericum, ut fama publica de hoc est, vel pro tali committere habetur, debet statim ad suum judicem remitti, & potest adversarius probat, si sit clericus, necne: non enim tenebitur ad id ipse clericus.

16 Ultima conclusio. Ubi in dubium vertitur, an quis sit clericus, & fori privilegio gaudent, veritatem examinare ad iudicem secularium non pertinet, sed ad Ecclesiasticum. Ratio, quia de re spirituali, vel Ecclesiastica agitur, dicto cap. 12, si clerici, ita Covarr. gg. præf. cap. 33, numer. 1, dicens est omnium, & citans plures, ut Tabien. verb. præf. 2, numer. 9, Tabien. D. Anton. supra, & Sylv. judex 1, qu. 6, in fine. Addunt hi Doctores, demptio Covarr. & Paz, vocandum etiam esse iudicem secularium, vel alium, cuius interest, ut habetur dicto cap. 12, judex. Addit Covarr. judges Ecclesiasticos, non facultates, debere judicare, an clerici iuxta canonicas fandiones fori privilegium amitterint, ex eo quod confirunt, & velles clericales dimiserint, idem tenet Paz ibi.

17 Et notat hic Covarr. ibi, numer. 4, & numer. 10, quod si nondum hic, de cuius clericatus dubitatur, captus sit à iudice seculari, debet interim pendentie lite detineri à iudice Ecclesiastico in publicis, & uti sufficiat carceribus, ita quod non dimittatur à carcere sub fidei sacerdotibus, nec detinatur neque in carcere, vel monasterio, his locis veluti carcere inclusus, aliquin capi potest à iudice seculari, & in carcere mitti, quod (inquit Covarr.) non tantum fieri debet pendente lite super clericatus, sed etiam pendente lita super crimini punitione, licet quidam judges Ecclesiastici contentus regia de causa intelligere lite pendente super clericatus, quia ea finita nondum punito crimine, liberum fit illis Clericos impunitos à carcere dimittere. Addit Paz numero decimo, quod si jam captus est à seculari, non debet remitti ad Ecclesiasticum pendente lite super clericatus, sed debet supercedere, donec Ecclesiasticus cognoscat super clericatus delegatum.

8 Ex hoc inferit Panormitanus. Episcopum non posse demandare laico potestem excommunicandi, qui haec est spiritualis. De Papa vero concedunt Panormitanus & glossa, quod potest laico delegare etiam causas spirituales, & criminalles.

9 Tertius casus est, quando propter delictum depositur, & traditur seculari potestem.

Quartus ratione fendi.

Quintus, si sit incorrigibilis. Sic Aramil. & Sylv. ibi, & glossa 2, qu. 1, in princ.

10 Nota speciale casum, in quo clericus potest conveniri coram iudice seculari, scilicet quando secularius apud suum iudicem queritur de clericu, quod eum infamet, & petet, ut eum liberet ab infamia orta ex alterius iactantia iniulta, tunc causa traxanda est in foro seculari, quia in eo causa secularis est reus, licet ipse item moveat, quae doctrina colligitur ex leg. affirmari, ff. de ingenuis, & manu- miss. Et circa eam videri possunt Molina de primogenitis, lib. tertio, capitulo 14, Covarr. libro primo varior. capitulo 18, numer. 13, Cavalcantius de 9, de ultimis voluntatisibus, part. 4, decisione Pedemontana 151.

11 Secundus conclusio. Extra hos casus, & si sunt alii in iure expressi, iudex secularis non habet potestem in clericis, nec potest ipsum capere, nisi in fragrantia delicto, ut ipsum tradat iudici Ecclesiastico: quod si fecerit faciat, sacramentum mortale committit, & incurrit excommunicationem. Conclusio haec est omnium.

12 Tertius conclusio. Clericus à judece seculari citatus non tenetur comparare coram eo ad allegandum fori privilegium, dummodo ipsum clericum esse appearat. Ita glossa cap. 12, quod 1, vers. vel concurrit, & cap. 2, nullus Episcopus, 11, quod 1, vers. vel exhibetur. Perez. lib. 1, ordin. tit. 3, lib. 1, fol. 100, citans Felician. Gratian. reg. 9, numer. 10, Julius Clarus præf. criminib. lib. 5, §. fin. quod 16.

13 Quarta conclusio. Si iudex laicus extra casus praemissos judicet de clericis, privari debet officio judicandi, 2, qu. 1, cap. 10, numer. 1, nec tentativa valebit, cap. 12, si clericis, de jude. & qui fecit eum vocare, debet amittere causam per tentiam, & debet excommunicari, d. cap. 10, numer. 1, & uterque peccat mortaliter, & similiiter clericus respondendo, nisi effet in minoribus, & vallet deferre clericatum: patet cap. clericis, 12, qu. 1, ubi iubetur clericus, non coram iudice seculari respondet. Ita Sylv. judex 1, qu. 2, dict. 3, D. Anton. 3, part. 1, qu. 9, cap. 2, §. 3.

14 Quinta conclusio. Processus factus à judece seculari, etiam ignorantia contra clericum, nihil valit. Ratio, quia remota jurisdictione judicis, nullus fuit valoris ab eo gelta, cap. ex literis, §. fin. de off. deleg. Ita Speculator, quem refert, & sequitur Perez. ibid.

15 Sexta conclusio. Si judece secularis capit clericum propter maleficium, si notorium sit eum esse clericum gaudetem fori privilegio, tenet statim illum remittere ad iudicem Ecclesiasticum absque ulla causa cognitione. Si vero nec erat notorium esse clericum, nec in habitu clericali

est inventus, non tenetur ipsum remittere, donec probet esse clericum, & gaudente fori privilegio, cap. 12, tit. 2, cap. 2, 24, Sylv. judex 1, quod 2, dicto 5, Tabien. verb. judicare, numer. 14. Aramil. verb. judex, numer. 20. D. Anton. 3, part. 1, tit. 9, cap. 2, 4, & addunt hi autores, demptio Navar. debere interim ecclesiae proceditum judicialiter, & quod si non sit notorius esse clericum, ut fama publica de hoc est, vel pro tali committere habetur, debet statim ad suum judicem remitti, & potest adversarius probat, si sit clericus, necne: non enim tenebitur ad id ipse clericus.

16 Ultima conclusio. Ubi in dubium vertitur, an quis sit clericus, & fori privilegio gaudent, veritatem examinare ad iudicem secularium non pertinet, sed ad Ecclesiasticum. Ratio, quia de re spirituali, vel Ecclesiastica agitur, dicto cap. 12, si clerici, ita Covarr. gg. præf. cap. 33, numer. 1, dicens est omnium, & citans plures, ut Tabien. verb. præf. 2, numer. 9, Tabien. D. Anton. supra, & Sylv. judex 1, qu. 6, in fine. Addunt hi Doctores, demptio Covarr. & Paz, vocandum etiam esse iudicem secularium, vel alium, cuius interest, ut habetur dicto cap. 12, judex. Addit Covarr. judges Ecclesiasticos, non facultates, debere judicare, an clerici iuxta canonicas fandiones fori privilegium amitterint, ex eo quod confirunt, & velles clericales dimiserint, idem tenet Paz ibi.

17 Et notat hic Covarr. ibi, numer. 4, & numer. 10, quod si nondum hic, de cuius clericatus dubitatur, captus sit à iudice seculari, debet interim pendentie lite detineri à iudice Ecclesiastico in publicis, & uti sufficiat carceribus, ita quod non dimittatur à carcere sub fidei sacerdotibus, nec detinatur neque in carcere, vel monasterio, his locis veluti carcere inclusus, aliquin capi potest à iudice seculari, & in carcere mitti, quod (inquit Covarr.) non tantum fieri debet pendente lite super clericatus, sed etiam pendente lita super crimini punitione, licet quidam judges Ecclesiastici contentus regia de causa intelligere lite pendente super clericatus, quia ea finita nondum punito crimine, liberum fit illis Clericos impunitos à carcere dimittere. Addit Paz numero decimo, quod si jam captus est à seculari, non debet remitti ad Ecclesiasticum pendente lite super clericatus, sed debet supercedere, donec Ecclesiasticus cognoscat super clericatus delegatum.

8 Ex hoc inferit Panormitanus. Episcopum non posse demandare laico potestem excommunicandi, qui haec est spiritualis. De Papa vero concedunt Panormitanus & glossa, quod potest laico delegare etiam causas spirituales, & criminalles.

9 Tertius casus est, quando propter delictum depositur, & traditur seculari potestem.

Quartus ratione fendi.

Quintus, si sit incorrigibilis. Sic Aramil. & Sylv. ibi, & glossa 2, qu. 1, in princ.

10 Nota speciale casum, in quo clericus potest conveniri coram iudice seculari, scilicet quando secularius apud suum iudicem queritur de clericu, quod eum infamet, & petet, ut eum liberet ab infamia orta ex alterius iactantia iniulta, tunc causa traxanda est in foro seculari, quia in eo causa secularis est reus, licet ipse item moveat, quae doctrina colligitur ex leg. affirmari, ff. de ingenuis, & manu- miss. Et circa eam videri possunt Molina de primogenitis, lib. tertio, capitulo 14, Covarr. libro primo varior. capitulo 18, numer. 13, Cavalcantius de 9, de ultimis voluntatisibus, part. 4, decisione Pedemontana 151.

11 Secundus conclusio. Extra hos casus, & si sunt alii in iure expressi, iudex secularis non habet potestem in clericis, nec potest ipsum capere, nisi in fragrantia delicto, ut ipsum tradat iudici Ecclesiastico: quod si fecerit faciat, sacramentum mortale committit, & incurrit excommunicationem. Conclusio haec est omnium.

12 Tertius conclusio. Clericus à judece seculari citatus non tenetur comparare coram eo ad allegandum fori privilegium, dummodo ipsum clericum esse appearat. Ita glossa cap. 12, quod 1, vers. vel concurrit, & cap. 2, nullus Episcopus, 11, quod 1, vers. vel exhibetur. Perez. lib. 1, ordin. tit. 3, lib. 1, fol. 100, citans Felician. Gratian. reg. 9, numer. 10, Julius Clarus præf. criminib. lib. 5, §. fin. quod 16.

13 Quarta conclusio. Si iudex laicus extra casus praemissos judicet de clericis, privari debet officio judicandi, 2, qu. 1, cap. 10, numer. 1, nec tentativa valebit, cap. 12, si clericis, de jude. & qui fecit eum vocare, debet amittere causam per tentiam, & debet excommunicari, d. cap. 10, numer. 1, & uterque peccat mortaliter, & similiiter clericus respondendo, nisi effet in minoribus, & vallet deferre clericatum: patet cap. clericis, 12, qu. 1, ubi iubetur clericus, non coram iudice seculari respondet. Ita Sylv. judex 1, qu. 2, dict. 3, D. Anton. 3, part. 1, qu. 9, cap. 2, §. 3.

14 Quinta conclusio. Processus factus à judece seculari, etiam ignorantia contra clericum, nihil valit. Ratio, quia remota jurisdictione judicis, nullus fuit valoris ab eo gelta, cap. ex literis, §. fin. de off. deleg. Ita Speculator, quem refert, & sequitur Perez. ibid.

15 Sexta conclusio. Si judece secularis capit clericum propter maleficium, si notorium sit eum esse clericum gaudetem fori privilegio, tenet statim illum remittere ad iudicem Ecclesiasticum absque ulla causa cognitione. Si vero nec erat notorium esse clericum, nec in habitu clericali

Lib. VI. Cap. I. Dub. IV. V. &c.

99

est inventus, non tenetur ipsum remittere, donec probet esse clericum, & gaudente fori privilegio, cap. 12, tit. 2, cap. 2, 24, Sylv. judex 1, quod 2, dicto 5, Tabien. verb. judicare, numer. 14. Aramil. verb. judex, numer. 20. D. Anton. 3, part. 1, tit. 9, cap. 2, 4, & addunt hi autores, demptio Navar. debere interim ecclesiae proceditum judicialiter, & quod si non sit notorium esse clericum, ut fama publica de hoc est, vel pro tali committere habetur, debet statim ad suum judicem remitti, & potest adversarius probat, si sit clericus, necne: non enim tenebitur ad id ipse clericus.

3 Ultima conclusio. At uxori clerici non gaudet privilegio canonicum: unde ipsam percutiens non erit excommunicatus. Ratio, quia cum sit materia penalis, non est extenda. Ita Perez ibi, citans plures.

D U B I U M IV.

An judices Ecclesiastici possint judicare laicos.

1 Prima conclusio. Judex Ecclesiasticus potest judicare omnes laicos, quando causa, de qua agitur, est spiritualis scilicet ad Sacramenta, vel ad fidem, vel ad legem divinam, & supernaturalem, vel ad Ecclesiasticam, vel Ecclesiastica bona, vel iusta, vel ad alia similia, que aliquam spiritualitatem participant, pertinet. Ratio, quia praefat obtinendum est in causa civili, quando fecit laicus est negligens, vel non sufficiens, vel supellex, tunc potest compellere ipsum ad judicandum, vel superponere eius deficitum judicando laicos. Ratio, quia Ecclesia habet omnem potestatem a Christo necessariam, & convenientem ad bonum eis regim, & ad salutem animarum, cap. ex transmissa, de foro compet. & cap. administratur, 23, quod 5. Ita Sylv. judex 1, qu. 3, dict. 2, D. Anton. 3, part. 1, tit. 9, cap. 2, §. 1.

3 Tertia conclusio. Omnis Christianus, ut sic, est fori Ecclesiastici, unde potest Ecclesiasticus cognoscere potest de quolibet peccato mortali Christiani cuiuslibet ad cogenitum ipsum, ut peccantem faciat, & à flatu peccati se moveatur. Et oppositum afferere videtur hereticum. Ratio quia Mathe. 18, universaliter de omnibus peccatis præcipit Christus esse denuncianda Ecclesiæ, & consummantes ab ea excommunicatione plebendos. Ita tenet Navar. cap. novit. & ita colligunt ex illo capitulo.

4 Unde infertur cum Covarr. ibi, numer. 22, & 23, quod potest iudicem laicos super quilibet peccato mortali conveniti coram iudice Ecclesiastico, nisi ipse laicus convenitus excipiat, id est opponat, quod auctor malitiosè, solo, ac fraude videtur eum trahere ad forum Ecclesiasticum, cum potest dictum ipsum convenire coram seculari, & videot potius summa satisfactione quartare, quam ut alterum punient peccati, & satisficiat, ut si restitutus in Dei gratiam, & hac exceptionem (inquit) tenetur iudex Ecclesiasticus admittere.

5 Quarta conclusio. Licet propter necessitatem de omnibus criminibus possit iudex Ecclesiasticus judicare laicos: sunt tamen aliqua crima, de quibus ad ipsum fori, & non ad iudicem secularium pertinet judicare laicos: sunt fuit hæcles, simonia, superstitiones, sacrilegia aliqua, & alia similia, que sunt contra fidem, & religionem, & hæc dicuntur meri Ecclesiastica. Alia vero sunt mere secularia, id est, quæ propriè pertinent ad forum secularum, & hæc sunt fuit illa, quæ sola lega seculari sunt vetita, ut portatio, tritici extra Regnum. Alia vero sunt mixti fori, quæ scilicet aquæ ad utrumque iudicem patet, & qui prius ceperit reum, potest ipsum punire, & hæc sunt ea, quæ sunt vetita legibus civilibus, & Ecclesiasticis, ut usura, concubinitas, &c. De his constat summa pars crimen, & hæc dicuntur meri Ecclesiastica. Alia vero sunt fuit fuit causas, & sequitur Perez. lib. 1, ordin. tit. 3, 1, fol. 101, & lib. 3, tit. 2, fol. 777, 778. Tercia conclusio. Clericus si renunciat huic privilegio, respondendo coram iudice seculari, si causa est civilis, cadit à causa, & si est criminalis, amittit dignitatem, & si filius non habet, potest illi alia extraordinarie puniri: ita habetur c. si diligenter, de foro compet., & ita Sylv. dictio 3, D. Anton. ibi supra. Sed nota cum gloria d. c. si diligenter, & verba, causam, quæ vero si pena iudicis iudicantis, & partis vocationis, dixi sup. dub. 1, numer. & nota cum Sylv. & D. Anton. quod haec conclusiones intelligentur de clericis in sacris constitutis, nam clericus in minoribus constitutus, si clericatum deferre velit, se subiungere iudicis laicos.

4 Quarta conclusio. Clerici bene possunt se subiungere iudicibus arbitris, qui ex consensu partium eliguntur, & possunt ab ipsi licite, & validè judicari. Ratio, quia intentio juris non est hoc prohibere, sed ne sistant coram iudicibus secularibus, qui propriè tales sunt, cujus ratio est, quia iudex arbitris non habet jurisdictionem, sed iudex sententia flatu metu peccata. Ita tenet Panorm. c. diligenter, de foro comp. 16, gloss. ibi vers. pass. & note. Sotom. lib. 5, de iust. q. 4, art. 1, ver. potest quis.

5 Hic potest dubitari, an Papa possit subiungere se alii laico iudicandum. Consilie de hac re Sotom. d. art. 1. & Navar. c. novit. de iudic. notab. 3. n. 75.

D U B I U M VII.

Qualiter peccet iudex extrahens reum ab Ecclesiastico.

1 IN hac re certum est, quod si Ecclesia illa gaudente immunitate, & reus ille, iudex extrahens committit facrilegum mortale, & tenet illum restituere Ecclesiastice: non tamen possunt clerici armis illum defendere, sed tantum cursum, cap. 1, de off. deleg. cap. fin. de rebus Eccles. non alien. cap. dilectus, de panis, & tenet Collector. & Remig. quos refert, & sequitur Paz. præf. tom. 1, 5, p. c. 3. I. 3, n. 16. Est tamen publica peccantia imponen-

transfugit ad hostes, modis non delinquant in Ecclesia, nec alia deinde excepta committant. *Nev.* contra alios num. 19, cum *Nev.* tenet *Paz* de exule, num. 147. & de transfusa num. 146, de mercatore num. 157. & de obligato num. 158.

25 Sed quid de homicida proditore (quod *Hilpan* à *trajan*, dicitur) licet quidam ut refert *Cesar*, ubi *sopra*, n. 7. dicant gaudere immunitate Ecclesia, tamen, ut ipse testatur consuetudo Christiani orbis, admodum accepta, & vera sententia est, non gaudent immunitate Ecclesia, & ita tenent plures ibi per *Cesar*, & *Abul*, cap. 21. *Exod.* 16. *Nev.* cap. 25, num. 25. *Anton.* *Gomez* tom. 3, *narrat.* cap. 10, num. 2, dicit, primam sententiam esse veritatem: at hanc, qui communis est, illa amplectendam in iudicando, & confundendo, & eadem tenet *Paz sopra*, num. 21. *Julius Clars* *sopra*, vers. *stas* *tamen*, 4, ultima, titul. 11, part. 1. Idem dicit *Cesar*, *Nev.*, & *Paz* num. 126. & plures alii de ea, qui proditori perculsi animo occidendi, licet mores sequuta non sile, & idem *Hunyda* par. 1, tit. 11, 1, 4, *glossa* 2, num. 1.

26 Quis autem sit homicida proditorius, explicat *Cesar*, dicens eum esse, qui veneno alium occidit. Item qui occidit eum cuius enim inimicus non est, & non tale praecaventem, cum mala esset praecaventia causa. Item qui per infidelsiam industriam alium occidit. Item contra *Bart.* & *Anton.* *Gomez* 3, *varior.* cap. 3, numer. 5, is qui proprium inimicum a tergo, & incautum occidit, quia hic homicida est per infidelsiam industriam, quod sufficit, ut proditoris dicatur. Idem omnino, ut *Cesar* tenet *Paz* a num. 115, ulique ad num. 127. & patet ex 20, tit. 25, lib. 8, *recep.* & l. 10, tit. 26, edens lib. ubi alevolum dicitur, qui fecerit alium interficere, id est, non in rixa, sed a tergo, & non facie ad faciem, ita ut obsecre occidat, vel offendat, taliter, quod offensus non possit se defendere, & praecavere. Unde infest *Paz* num. 123, cum Parvus iste alevolum patrem occidentem illum, vel e contra, quia occidit non potuit ibi praecavere. Vide de hoc optimo loquenter *Gatier*, lib. 1, *pract.* rot. quies, 2.

27 Sed quid dicendum, ubi quis abique ulla proditione, consulito tamen, & prava deliberatione, post repentinum iratum motum alium occidit, numquid gaudet Ecclesia immunitate? Fere omnes (ut refert *Cesar*, *dicit.* num. 7.) tenent illum non gaudere, & ita dicit *Cesar*, *sopra* illis ab Ecclesia extrahi, idem tenet *Nev.* cap. 27, num. 65. & cap. 25, numer. 21, dicens esse communis illi receptum. Idem *leg.* fin. titul. 11, part. 1, *Julius Clars* *sopra*, vers. *punctus* est, at vero *Cesar*, *ibid.* dicit hunc gaudere. Idem *Paz* num. 121, ubi multos refert, sed prior sententia verior est.

28 Sed quid in aliis delictis? *Innocent.* & *Jonnes* *andreas* (ut refert *Gregor.* *Lopez* part. 1, tit. 11, l. 4, vers. *las miseras*,) dicunt, quod delinquis infideli, & ex proprio in quovis delicti genere, non gaudet immunitate Ecclesia. *Sed Panor.* quem refert, & sequitur *Gregor.* *Lopez*, oppositum tenet, & hoc est verius.

29 Sed quid de raptoribus virginum, adulteris, & homicidis. Ratio dubitandi, quia autem de mand. princ. 3, quod si delinquis, dicitur hos non gaudere immunitate Ecclesia. Communis sententia, ut refert *Cesar*, ubi *sopra* num. 3, (concernit istam authentica esse correcram per *San Canonum*, quare illos gaudere: ita etiam tenet *Sylv.* *immunitas*, 3, 9, 2, *Angel.* num. 12, *Taberna verbo immunitas*, num. 9, *Armill.* lib. 2, *Anton.* *Gomez* *sopra*, num. 2, *Paz* num. 49, & *Gregor.* *Lopez* *Ultima*, tit. 11, part. 1, *Julius Clars* *sopra*, vers. *que* *que* *numquid*, *Romig.* *Fallencia* 28. At vero Hippolytus, quem refert, ac sequitur *Cesar*, lib. 9, num. 9, tenet virginum raptore posse etiam iure Canonico extrahi ab Ecclesia, & hoc ex grexim est *l. ultima*, tit. 11, part. 1, l. 4, *vers.* quod statutum est *cap. de rapr.* 36, quies, 1, pertinet ad prius vetera, quae non habent immunitatem licentibus largiebantur. Hoc *Cesar*.

30 Sed quid de servis fugientibus a domino, & se recipientibus in Ecclesiam. *Nev.* cap. 25, num. 19, dicit quod si ob delicta, que gravissime a jure puniri possunt, congiunt, vel ob levitatem dominorum, gaudent immunitate Ecclesia, alias non, & idem suis dominis reddi debent, prædicta tamen cautione latentes juratores non levando in eos, & refert *Panor.* dicens esse continuem. Idem *Abulf.* *Exod.* 21, quies, 16. & *Exod.* 1, tit. 11, l. 4, *vers.* docet, & *D.* *Anton.* 3, part. tit. 12, cap. 3, 5. Alii hac utuntur distinctione, aut venit servus ille, fine armis, ut domino se subtrahat, & tunc redetur domino, prædicto tamen prius juramento de imputante, cap. inter alia de immunitate Ecclesie, aut venit cum armis, & sic continuo extrahitur, l. 1, *vers.* *Cod.* de his qui ad Ecclesie confug, intellige promissa immunitate, sic *Angel.* *vers.* immunitate, num. 12, *Taberna verbo immunitas*, num. 6, *Armill.* lib. 2, num. 8, *Paz* *sopra*, numer. 16, sic dicit: Si proper magnum Domini levitatem non est domino restituendus, sed compelletur eum vendere, l. 2, *titul.* 5, part. 5, & si proper modicam levitatem, vel modicum delictum, in dominum committit, tradetur domino prædicta cautione dicta, si vero propter magnum delictum, si solo domino timeat puniri, tradetur illi cum dicta cautione, si vero timeat aliquo puniri, ut a judice, gaudet immunitate. Nota tamen, quod si dominus non prædicta cautione dicta extrahit servum, non sat est si det cautionem poslea, sed tenetur prius servum Ecclesie restituere, & poslea prædicta cautione extrahit, *Sylv.* *immunitas* 3, quies, 7, in *fin.* *Angel.* n. 12, *Armill.* 15.

DUBIUM X.

An sodomitæ gaudet immunitate Ecclesie.

linquenti restituere ipsum Ecclesie, aut dolis uitur, ut exceptat, five sit index, five alia persona particularis, ad fidem ferrandam tencetur. Idem quod *Nev.* docet *Antonius Gomez* tom. 3, *varior.* cap. 12, num. 7, *Paz* *pract.* tom. 1, part. 5, cap. 5, n. 3, num. 166.

2 Si vero delinquis jure poterat ab Ecclesia extrahi *Cynus*, & *Fortunius*, quos refert, & sequitur *Cesar*, *ib.* 1, *var.* *refutat.* cap. 2, in fine, dicens esse communiter receptos, & *Antonius Gomez*, & *Plaza ejus*, *delict.* lib. 1, cap. 37, num. 10, alferunt, & iudicent peccata talen practando idem, & non tenui servare. Addit *Fortunius*, fecus esse si judex non promulgar criminis imputatorem, sed delinquis restituatur Ecclesia, si ab ea exierit, lecumque pereget, fortassis ab eo seriente rei gella inquireret: tunc enim (inquit) restinet ei fidem servare, & Ecclesia restituere, licet ab ea iure extrahi poterit. Sed hoc dicit *Cesar*, ubi dubium videtur, licet maximis rationibus probari possit. Vide infra cap. 3, de iure extrahi poterit, & *sopra* dub. *pract.* in edens cap. 1.

DUBIUM XIII.

An ubi delinquis immunitate Ecclesia gaudet, licet, iudicet ipsum intra Ecclesiam compeditibus ligare, ne quo liberum frangere possit, vel Ecclesiam obsidere, ne tali delinquis alimenta, vicius, & vestitus deseruantur.

3 At verius ell gaudere. Probatur, quia cap. inter alia de immunitate Ecclesie, dicitur sic: Quantumcumque gravis delictum perpetraverit, non ell reus ab Ecclesia abducendus, nisi in calibus duobus ibi exceptus: & *Parvus*, ibi, numer. 17, dicit decisionem illius capituli non esse extendendam ad alios causas. Idem *Antonius Gomez* tom. 3, *varior.* cap. 10, num. 2, *Et fui* tit. de *captura*, num. 32, dicit conclusionem ell in *Senatu*, quod nec etiam pro criminis laeta maiestate potest extrahi, & sic quantumcum crimen gravis sit, ultra ibi exceptus, non est extrahendus, & *Montalbans* part. 1, titul. 11, lib. 4, dicit in malis aliis causibus ibi exceptos debere extrahi, quia immunitas hec ut favor Ecclesie debet amplius intelligi, & *Mariannus Sacrum tractat de cisternis*, art. 17, num. 39, dicit, quod secundum Doctores illi tres causas excepti non extendentur ad familes, & *Faber* fin. *inf.* de his, qui sunt facti vel alieni iuri, num. 2, dicit quod iure canonico omnes excepti causibus exceptis ibi excepti, non gaudent immunitate Ecclesia, exceptis causibus dicto capi. Inter alia, potius.

DUBIUM XI.

An in confugiens ad Ecclesiam inde extrahi possit tamquam ea non gaudens, requiratur integrata, & pena probatio qualitatis delicti, ob quam non gaudet, vel satis sit semper probatio, quo sufficit ad torturam.

4 *Ama* 1, part. *debet*, 281, dicit, quod cum ipse bis fuerit index in hoc cau cum aliis collegis doctissimis in huiusmodi Portugalibus *Senatu*, pronunciavit sententiam, sufficiere probationem qualitatis delicti, ob quam illa immunitate non gaudet, licet probatio non efficit plena, & talis, quod fat efficit ad placitum ordinarium delicti infligendum, sed talis, quod fat efficit ad torturam, & dicit idem bis iterum esse indicandum.

5 At dicendum est requiri plenam probationem, quia in dubio melius est possit conditio, cum ergo hic delinquis restitutus sit in possessione immunitatis Ecclesie, ea ipsilateraliter non debet in dubio. Secundo, quia *Gama* ibi in fine, dicit res sententiam esse dubium, quia in alio simili, nempe in *reddere de remissione delinquis*, qui certa delicta fecerint, inter Reges Castellie, & Portugalie, sapienter vidit iudicatum, non facienda esse, nisi collat de delicto per veras probations, & tem in terminis, *Acindanno* lib. 1, de exequiis, mand. cap. 22, numer. 9, & numeri precedentibus avert multi similia ad hoc cōprobandum, & numeri 4, alteri *glossam finalam*, cap. inter *de portis*, canon. & *Arte* capit. cum non ad hominem, de iude, num. 63, sed nihil ad tem faciens dicunt, tunc enim docent requiri plenam delicti probationem, ut clericus degradetur, & tradatur curia faculari, & *Gregorius anno 1594*, sic per sententiam *Vicarii* pronuntiatum est.

DUBIUM XII.

An iudex promittit criminis imputatorem delinquis, si ab Ecclesia exeat, teneatur ei servare fidem.

6 Si conclusio. Si delinquis ille non poterat jure ab Ecclesia extrahi, quia gaudebat immunitate, non potest ille, nec aliis iudicibus papire illum corporaliter ob ilud delictum, potest tamen, five ille, five alius puniri alia pena, quam corporis afflictiva. Ita *Gregor.* *Lopez* part. 1, titul. 11, 2, *vers.* pro *aver* *drecto*, & dicit intelligendum *Jacobus de Belalcazar*, alferunt posse judicem in illo cau talem delinquis punire. Conclusionem istam videtur etiam docere *Nev.* cap. 25, num. 22, ubi haec dicit. Qui promittit de-

D U B I U M X I V

Esto iudex laicus non possit fugientes ad Ecclesiam inde abducere, an possit ab eis arma legibus vetita intra Ecclesiam auferre.

R Emondet Ces. citans aliquos 2. cap. 20. nro. 18. & Pax præf. 1. tom. p. 5. cap. 3. nro. 149. posse quidem. Ratio, quia si fert arma vetita intra Ecclesiam delictum illud in Ecclesia committit. Unde a judece facilius puniendis, aut falso armis privandis erit: dicit enim apud Hilpanos ultimam obtinuisse, ut clerici cum armis ipsi deprehendi a ministris judicis faculari armis ipsorum, quod iuste fieri potest, cum aliqui si a judece facilius id non fieret, liberari habent clerici facultatem armata vetita deferendi, & maxima ab his sceleris perpetrarentur; poterit tamen (inquit citans aliquos) quae ob talium armorum ultima legibus interfuerit, & clericis exigenda sit coram iudice Ecclesiastico.

D U B I U M X V

An ratione delicti fiat peccator subditus iudicii illius loci, in quo deliquerit.

Prima conclusio. Quantum ad forum contentiosum homo si libidinis iudicii loci illius, in quo deliquerit, qui est fert arma vetita intra Ecclesiam, ad delictum committit. Hoc conclusio est certa, & expresse habetur in iure, & in præf. cap. 29. & cap. 3. de for. & de for. comp. & l. c. ubi de criso. q. 10. Ratio, quia ibi est necessarium exemplum, & timor, qui fuitur ex delicti punitione, ubi fuit scandolum. Item, quia illi repudiebant facta est iniuria. Item quia melius in illo loco examinabatur delictum.

Secunda conclusio. In foro conscientiae, & sacramentali non fortuit quis forum ratione delicti. Unde ob hanc rationem non tenetur, nec potest confundiri parochio illius loci, in quo deliquerit, sed propriis illis sacerdos potest illum absolvere a peccatis tota orbe perpetratis. Contra hanc conclusionem tenemus aliqui: sic leit. Patrat. 4. dif. 1. ques. 3. His ritul. de penit. q. 1. q. 1. q. 2. Anglor. florib. 99. Theol. 1. part. met. de conf. fol. 293. afferentes posse quem confiteri illi sacerdoti, in cuius parochia deliquerit. Sed nostra conclusio est certa, quia hoc non habetur ex iure divino, nec ius humanum loquitur de foro conscientiae, & illam tenet Panorm. cap. 1. cum. consuet. de foro comp. glorio cap. placit. 116. q. 1. Nav. cap. placit. de penit. dif. 6. numer. 82. 83. Sylph. Confessor. 1. 3. 11. Cesar. q. 2. præf. cap. 11. num. 3. Tab. excommunic. 4. in fine. Duenas plures citans regula 278. legit. 1. ex communis Doctorum sententia.

D U B I U M X VI

An exempli ratione delicti sortiantur forum, ita ut subiectantur illius loci iudicibus.

Nota primò, quod exempli dicuntur illi, qui portant exemptionem, id est liberate, qua eximuntur a iurisdictione, & subiecione ordinarii, ita ut maneat vel soli Paro. subiecti, vel etiam suo Prælato, & sic ad solum Paro. propriè pertinet facere exemptos, cap. cum persona, 45. præf. in 6. *Sic vero exemplum, 5.*

Secundo nota duplicitate illi exemptionem, unam localem, alteram personalem. Personalis est, quando persona ipsa per se, & non ratione loci eximuntur a iurisdictione, ut si concedatur Caponicis aliquis Ecclesie, quod non possint excommunicari, nec interdicere: tunc ipsi solim manent exempti, & non Ecclesia. Localis est, quando ipsa libertas concedatur alii loco, ut si hospitali, vel monasterio concedatur, quod non possit interdicere: tunc locis locis manet exemplum, perlonge vero, quia in ipso moratur, aliquo modo manent exempta, non omnino, & per se, sed ratione loci, id est, quodam loci libertas exigit, verb. grat. quia locus non potest interdicere, & personam libere ad celebrandum in eo divina officia, cap. per exemplum, de præf. in 6. capi. cum capella, & de præf. ubi notant Doctores, quod exempla capella non manent Capellani exempti in universum, sed quatenus exercent officium in capella. Item in exemptione locali privilegium exempti non extenditur extra locum, quia est reale, iecus in personali. Sylv. ques. 3.

9. An vero exempli, ut Religiosi, & ali possint subiecti iudicio ordinario, dixi late lib. 4. sum. 4. p. 30. per 101m.

D U B I U M X VII

An iudicii licet judicare contra veritatem, quam novit, prope ea, que in contrarium proponuntur.

Nota dupliciter posse contingere probationes esse contra veritatem notam à iudice, vel quando ex legitimis probacionibus apparet innocens, & tunc omnes convergant non licere iudicii damnare resum propter veritatem à eis cognitam. Alio modo, quando iudex vere fit aliquem innocentem esse, & tandem legitime probatur testibus nōcentem esse, & hoc vertitur in dubium, an posset, & tecum remittere.

2. Prima sententia tener. in illò casu, nec in illa causâ, vel criminali, licet iudicii, tamen damnare, sed tenuer. ipsum absolvere, vel celare a judicando. Ita Hugo 1. prætor. ff. de iustitia omnium jud. Panorm. & Calter. c. pector. de off. deleg. Angel. verb. judicatio. sum. 7. Lys. Exodi 23. Arber. lib. 9. Thesop. r. 10. & ali. quos Covarr. refert.

3. Secunda sententia est, quod in causis civilibus homine potest iudex juxta probata iudicare, non tamen in causis criminalibus. Ita Adrian. in quælib. 9. 6. art. 3. Imola. & alii jurisprudenti. L. à Divo Ilio. ff. de re iuri. 10. Dñs. Belli. 4. c. pector. ubi supra. dicunt id esse apud omnes certum, & quidam junioris docit.

4. Secunda conclusio. Princeps supremus, qui potest iudicem agere extra iudicium, ut contingit in distribuendis officiis, & oneribus, in conferendis beneficiis, dispensationibus, ordinibus, & alijs huiusmodi, quæ arbitrio, & prudentie judicis committantur, non tenetur probata iudicare, sed veritatem, quam ipsi certo novit. Ratio, quia in his rebus non constringit a legibus legi præbationes: Sylv. ubi supra, dicunt id esse apud omnes certum, & quidam junioris docit.

5. Tercia conclusio. Secunda sententia tener. in illis causis, nec in illa causâ, vel criminali, licet iudicandi, & conditam derogandi potest iudicem sententiam dicere iusta propriam, & privatam sententiam, tamet' contrarium in iudicio probatum sit. Ratio, qui legislator non ligatur ius legibus, & ita potest hac potestate esse. Ita Bart. Aberric. Edim. Cyren. quae refert, & sequitur Covarr. libro primo capite 1. num. 7. in fine, Corduba lib. 1. q. 9. 37. in fine. Adverte tamen haec circa scandalum facie debet: quare Princeps publice coram populo propriam sententiam manifestare debet, quo populus satisfaciatur, ut autem Covarr. 2. 2. 99. 67. art. 2. Covarr. & Corduba ubi supra. Immo Oretius 1. illestit. q. 1. veritas, ff. de off. præf. n. 12. & infra, dicit idem esse in Senatoribus Principi, sed ipsius reprehendat Mastriano, & Gratian. ubi supra, quia hi non possunt leges derogare. Adhuc agem Covarr. & Corduba. Principem: haec in specie, quidam facilius facere, si rem iusta ipsius Principis sententiam, in noctem tamen, iusta allegata, immunem a pena iudicaverit, nisi delictum sit atrocium, vel rei publica perniciem efficit. Ita expounit hoc e. Panorm. Edim. Alzat. Anchar. & ali.

6. Quarta conclusio. Rationes, quibus utraque faciliter opinia, sunt: prius, iudicare contra veritatem ei contra ius naturale, & divinum: ergo non licet. Item utilius nati scandalum permititur, quam veritas relinquatur; & qui scandalizaverit, de regul. iur. in 6. item probationes iuridicae ordinantur ad hunc finem, scilicet veritatem manifestandam: ergo si ad falsitatem inducunt, non sunt admittendae. Pro secunda opinione est ratio peculiaris Adriani, quia minus nō est dominus vita, & membrorum: ergo ex contentu, & auctoritate reipublicae non potest iudex habere auctoritatem ad damnandum innocentem in criminalibus, propter probationes in contrarium inducas, quia non potest transfigurare in rempublicam dominium, seu potestem, quam in se non habebat: ut verò in civilibus quia homo est dominus honorum, potest talen auctoritatem tribuere. Et in hoc sensu intelligitur e. pectoralis, de off. deleg. ubi dictatur, quod iudex exceptu sententiam delegati contra innocentem, nos in criminalibus, quod est in iustitia, sed in hoc casu, quod in causis civilibus, quod est in iudicio, probata iudicetur. Ita omnes Doctores pro tercia sententia citant, ut hinc enim omnes convenienter, ut notar. Corduba dicit, qu. in principio.

7. Quarta conclusio. Si per remissionem talis innocentis ad iudicem superiorum probabile esset eum a morte liberandum esse, probabilius est teneri iudicem remittere. Ratio, quia licet officium iudicis ad id non obligat, verum ex communis charitatis lege tenetur, quia quando ei contra iustum magnum detrimentum potest proximum a morte liberare, iei. hoc potest iudex in hoc casu: ergo. Sic Sylph. ubi supra, Corduba d. ques. 37. 2. 1. ex hoc opinione quantur, & inveniuntur valde D. Th. Alzat. & Tass. Capri. ubi supra, & tenet etiam innocentem, cum malis aliis, quo refert Panorm. c. pectoralis, de off. deleg. idem tenet ligner. ubi supra.

8. Quinta conclusio. Quando prædicta media non sufficiunt, non tenent iudices renunciare officium, ut videntur damnationem talis innocentis. Ratio, quia cum quis patitur iudicium ex malitia alterius, non tenetur cum tantum iudicium propria illum liberare, sicut si per se est neccesarium. Ita contra Sylph. tenet Sylph. & Covarr. ubi supra. Corduba d. q. 37. 2. secunda corollarie legitur.

9. Ultima conclusio. Quando dicta media nihil proficit, non tantum potest, verum etiam tenetur iudex inferior sententiam ferre iusta allegata, & probata, quidam in contrarium privatus sciat. Hac conclusio est tertia: opinionis, patet eius rationibus, quas omnes una cum argumentatione solitudo inveneries in Covarr., Sylph., & Corduba, corollarie ibi Covarr. ubi supra, n. 4. Viger. supra.

10. Nota tamen circa hanc conclusionem, Guidamen (ut refert Covarr.) afflere supremos Senatores, qui regis praetoris assistunt, non tenent iudicare secundum probata, quando private scientia oppositum norunt. Sed melius Covarr. ubi supra, n. 7. verb. seruum, oppositum docet, quia hi iudices nullam habent à principe potestatem derogandi legibus.

11. Alli dicunt, quod in eo casu, si iudex habet superiorem, debet coram populo jurare, sibi confidere de opposito, & ideo velle illam causam remittere ad superiorum & similiem coram ipso superiori debere iurare veritatem quam novit, ut sic liberetur innocentem. Ita Covarr. 2. 2. 6. art. 2.